Sosiaali- ja terveysministeriö

Lastensuojelulainsäädännön uudistaminen 2. vaihe HE 182/2026 vp.

Tiina Muinonen, hallitusneuvos &
Susanna Hoikkala, neuvotteleva virkamies
9.10.2026

Lastensuojelulainsäädännön kokonaisuudistus

- Perustuu pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan.
- Toteutetaan kaksivaiheisesti.
- Ensimmäisen vaiheen muutokset tulivat voimaan 1.10.2026 pl. kuntouttavaa suljettua laitospalvelua koskeva sääntely, jonka voimaantulo on 1.1.2027.
- **Nyt käsillä on toisen vaiheen esitys HE 182/2026 vp:**
  - Ehdotettu voimaantulo 1.7.2027.
  - Vahva yhteys sosiaalihuoltolain uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE eduskunnalle sosiaalihuoltolain muuttamiseksi sekä siihen liittyviksi laeiksi, HE 180/2026 vp). Lait pääosin tässä esityksessä ehdotettu tuleviksi voimaan 1.7.2027.

Lapsiperheitä koskevia keskeisiä ehdotuksia (HE 180/2026 vp ja HE 182/2026 vp)

- Selkiytetään epäselvänä pidettyä erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen määritelmien välistä suhdetta täsmentämällä lastensuojelun asiakkuuden kriteerejä.
- Sosiaalihuoltolaki (SHL): ensisijaisena tuen muotona sosiaaliohjaus ja sosiaalityö suhteessa sosiaalipalveluihin.
- Lastensuojelulaki (LsL): avohuollon työskentely ja avohuollon tukitoimet.
- SHL: SHL 18 §:n mukaista perhetyötä, 26 §:n mukaista kasvatus- ja perheneuvontaa sekä LsL 36 §:n mukaista tehostettua perhetyötä koskeva sääntely kumottaisiin. Niiden ja kotiin vietävänä ja ryhmämuotoisena toteutettavan perhekuntoutuksen tilalle uusi **lapsiperheiden tuen palvelu (SHL 18 §).**
- LsL: lastensuojelun asiakkuudessa olevalle lapselle olisi järjestettävä tarvittaessa avohuollon tukitoimena SHL 3 luvussa tarkoitettuja sosiaalipalveluja. Lastensuojelun avohuollon tukitoimena järjestettävästä ympärivuorokautisesta perhekuntoutuksesta säädettäisiin edelleen LsL:ssa.
- LsL: jatkossakin säännös toimeentulon ja asumisen turvaamisesta (subj.oikeus). Kuten myös velvoite lapsen taloudelliseen ja muuhun tukemiseen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä.
- Lastensuojeluilmoitusta ja ennakollista lastensuojeluilmoitusta koskeva sääntely olisi jatkossa SHL:ssä.
- Jatkossa kaikki lapsia koskevat asiat tulisivat vireille SHL mukaisina.
- Jälkihuollon asiakkuudet olisivat jatkossa SHL mukaisia, mutta jälkihuolto-oikeutta ja palveluja koskeva sääntely jäisi LsL.

HE 182/2026 vp; keskeisiä ehdotuksia

- **Uusi lastensuojelulaki**, jolla selkiytetään lastensuojelulain rakennetta ja sääntelyä kokonaisuutena.
- Selkiytetään lastensuojelun asemaa **viimesijaisena erityispalveluna** muun muassa lastensuojelun asiakkuutta sekä huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevilla muutoksilla.
- **Tuetaan hyvinvointialueita** uudistamaan palvelujaan perustuen palvelujen tarkoituksenmukaiseen porrastukseen sekä siirtämään painopistettä perustasolle.

HE 182/2026 vp; keskeisiä ehdotuksia

- Muutetaan **lastensuojelun asiakkuuden** alkamista:
  - **Asiakkuus jatkossa:** lapsen kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä taikka lapsi vaarantaa käyttäytymisellään terveyttään tai kehitystään ja lapsen erityinen suojelun tarve edellyttää ehdotetun lain mukaisia toimenpiteitä.
  - **Asiakkuus myös**, jos lapsi tai hänen huoltajansa tai vanhempansa ei ota vastaan sosiaalihuoltolain mukaista tukea tai palveluja lapsen ilmeisestä suojelun tarpeesta huolimatta ja lapsi tarvitsee tämän lain mukaisia toimenpiteitä.
  - **Asiakkuus edelleen** myös silloin, kun ryhdytään kiireellisiin toimiin lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi lapsen asian tultua vireille jatkossa sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulla tavalla.
- Muutetaan **huostaanoton ja sijaishuollon järjestämiseen** velvoittavaa sääntelyä:
  - **Vain,** jos lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sote-palvelut ja avohuollon työskentely ja tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka, jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi.
  - **Edelleen** selvitettynä tulisi olla, ettei lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun lapsen huoltoa koskevan sopimuksen vahvistamiselle ole edellytyksiä ja, että sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.

HE 182/2026 vp; keskeisiä ehdotuksia

- Kevennetään **lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän** velvoitteita mahdollistamalla hyvinvointialueille enemmän joustoa joidenkin aiemmin nimenomaisesti vastuusosiaalityöntekijälle säädettyjen tehtävien hoitamisessa.
- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän **enimmäisasiakasmäärää** ei ehdoteta muutettavaksi, mutta poikkeustilanteissa asiakasmäärä voitaisiin tilapäisesti ylittää, jos se olisi välttämätöntä lapsen edun turvaamiseksi.
- Mahdollistetaan **lastensuojelulaitosten** nykyistä **joustavampi henkilöstön käyttö.** Laissa säädettäisiin edelleen asuinyksikkökohtaisesta minimimitoituksesta, mutta sen lisäksi lapsikohtaisesta mitoituksesta.
  - **Uutta:** jos yhdestä asuinyksiköstä koostuvaan lastensuojelulaitokseen olisi muutoin kuin tilapäisesti sijoitettu vähemmän kuin 7 lasta, laitoksessa tulisi olla vähintään 6,5 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää nykyisen 7 sijaan. Lisäksi ehdotetaan, että asuinyksikön ollessa tilapäisesti tyhjä, rinnakkaisen asuinyksikön henkilöstö voisi hoitaa tyhjänä olevan asuinyksikön päivystämisen.

HE 182/2026 vp; turvahenkilöt

- Mahdollistetaan **turvahenkilöiden** käyttö lastensuojelulaitoksissa, jos se on laitokseen sijoitettujen lasten hoidon ja kasvatuksen toteuttamisen turvaamiseksi välttämätöntä.
- Keskeinen tehtävä turvallisuuden varmistaminen ja laitoksen järjestyksen ylläpito. Sääntelyn tarkoituksena on suojella sijoitettuja lapsia sekä heistä huoltapitäviä aikuisia.
- Osa laitoksen pysyvää henkilöstöä (palvelussuhteessa), eivät laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstöä (ei laskettaisi laitosmitoituksiin). Eivät osallistu hoito- ja kasvatustyöhön.
- Yleisistä periaatteista, tehtävistä, toimivaltuuksista ja voimankäytöstä säädetään laissa. Ei oikeutta 12 luvun rajoitustoimivallan käyttöön.
- Edellytyksenä soveltuva tutkinto sekä tarpeellinen käytännön kokemus turvallisuusalan tehtävistä sekä koulutus voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin ja niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa. Oltava soveltuva tehtävään.
- Palveluntuottajan tulee perehdyttää turvahenkilö lastensuojeluun ja lastensuojelulaitoksen erityisolosuhteisiin sekä väkivaltaa käyttävän lapsen kohtaamiseen.
- Oikeusturvaa varmistavia elementtejä: rikosoikeudellinen virkavastuu sekä velvollisuus laatia tapahtumailmoitus. Palveluntuottajan on myös viipymättä lopetettava henkilön käyttö turvahenkilönä, jos tämä ei täyttäisi turvahenkilölle ehdotetussa laissa säädettyjä edellytyksiä.

HE 182/2026 vp; rajoitukset

- **Yhteydenpidon rajoitusta** koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että lapsen yhteydenpitoa olisi jatkossa mahdollista rajoittaa myös lapsen sosiaaliseen verkostoon kuuluviin henkilöihin. Nykyinen sääntely mahdollistaa rajoittamisen ainoastaan lapsen vanhempiin tai muihin lapselle läheisiin henkilöihin.
  Kysymys viime kädessä lapsen oikeudesta elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen (PL 19.1)
- **Henkilöntarkastuksessa** sekä **omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastamisen yhteydessä** sallittaisiin välttämätön ja oikeasuhtainen **voimankäyttö**, mikäli lapsi koettaa vastarintaa tekemällä välttää toimenpiteen tekemisen.
  - LsL:ssa on 1.10.2026 alkaen säädetty, että laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökunta voi kohdistaa lapseen välttämättömiä voimakeinoja lain 4 b §:ssä tarkoitetun aineen tai esineen poisottamiseksi lapselta. Poisotto voi tosiasiallisesti jäädä toteutumatta, jos tarkastamiseen epäillyn aineen tai esineen tutkimiseksi ei säädetä vastaavaa voimankäytön mahdollisuutta.
  - Voimakeinojen käytön tulee olla viimesijaista ja tarkoituksen toteuttamiseksi välttämättömiä ja puolustettavaa lapsen ikä ja käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Otettava huomioon myös lapsen kehitystaso.
  - Laissa säädettäisiin erikseen voimankäyttövälineiden kiellosta. Voimakeinojen liioittelusta säädetään RL:ssa, johon viittaus. Laissa säädettäisiin myös virkavastuusta. Voimankäyttötilanteista olisi tehtävä kirjallinen selvitys lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

HE 182/2026 vp; keskeiset ehdotukset

- Uudistetaan **lastensuojelun edunvalvontaa** koskevaa sääntelyä. VN asetus palkkioista ja kulukorvauksista.
  - Hyvinvointialueiden velvollisuudesta hakea lapselle lastensuojelun edunvalvoja säädettäisiin nykyistä selkeämmin. Myös huoltajan passiivisuus lapsen puhevallan käytössä voisi olla syy hakea edunvalvojaa.
  - Edunvalvojaksi ei voisi määrätä henkilöä, jolla on tai voisi olla eturistiriita lapsen kanssa tai suhteessa lapsen etuun.
  - Jatkossa edunvalvojaksi määräämisen edellytyksenä myös olisi, että henkilö on toimittanut tuomioistuimen nähtäväksi rikosrekisterilaissa tarkoitetun rikosrekisteriotteen.
- Muutetaan tuomioistuimen **lupa lapsen tutkimiseen:**
  - Lupa lapsen tutkimiseen päätettäisiin jatkossa viranomaisessa eikä enää hakemusasiana HAO:ssa. HAO:lle jäisi käsittely mahdollisista valituksista. HAO:n päätöksestä valitusluvalla KHO, kuten tälläkin hetkellä.
- Selkiytetään Suomen **viranomaisten toimivaltaa** eräissä **rajat ylittävissä tilanteissa.**

Säädösvelkaan jääviä asioita

- STM on asettanut työryhmän valmistelemaan lastensuojelun päätöksenteko- ja muutoksenjärjestelmän uudistamista (23.6.2026–30.4.2027):
  - https://stm.fi/hanke?tunnus=STM058:00/2026

- Itsenäistymisvarojen kertymistä koskevan ja asiakasmaksuja koskevan sääntelyn uudistaminen.

- Perhehoidon sääntelyn uudistaminen ml. perhehoidon valvonta.

Sosiaali- ja
terveysministeriö